

1956: Emlékezés és emlékeztetés

2015. október 23. InfoRádió / MTI

Emlékezés és emlékeztetés címmel konferenciát rendeztek a héten a Kúria Markó utcai igazságügyi palotájában, ahol az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő megtorlás feltárásának kutatási folyamatába engedtek betekintést az előadók.

Az 1956-os forradalom és szabadságharcot követő megtorlások kutatásának célja a tények feltárásával tisztelni az áldozatok emléke előtt és tárgyilagosan hozzájárulni a múlttal való őszinte szembenézéshez - mondta Darák Péter, a Kúria elnöke az Emlékezés és emlékeztetés című konferencián Budapesten hétfőn.

Közölte: nem szabad megfélemlíteni azokról, akik állásukat, továbbtanulásukat kockáztatva a nehéz időkben is kiálltak a szabadság mellett. Akik a sorsdöntő pillanatokban nem kötöttek alkut. Ilyenek voltak azok a bírák és ügyészek, akik inkább lemondtak hivatalukról, minthogy részt vegyenek egy olyan igazságszolgáltatásban, amelynek elvei számukra elfogadhatatlanok voltak - tette hozzá a főbíró.

A főbíró elmondta: az 1950-es, 1960-as évek büntetőpereiről mind a mai napig nincs átfogó nyilvántartás. Az áldozatok adatai részben kerültek csak nyilvánosságra és alig ismert azoknak az életútja, akik helytállással, jogállami elvekhez ragaszkodással ma is példaként szolgálhatnak az igazságszolgáltatás számára. Ezért döntött úgy a Kúria, a Legfőbb Ügyészség és a Nemzeti Emlékezet Bizottságának (NEB) vezetője, hogy a megtorlás fehér foltjainak feltárására közös kutatási programot indít.

A kutatás célja a tények bemutatása, a véleményalkotás a közösség feladata, de arra mindenképpen rá kell mutatni, hogy még abban a korszakban is fennállt az erkölcsi választás lehetősége - jegyezte meg.

Darák Péter kiemelte: a magyar jogásznemzet, a nemzet szolgálata pedig olyan jogászi érték, amely nem fér össze azzal, hogy az igazságszolgáltatást bármiféle jogon kívüli célra használják. A magyar jogászság feladata, hogy tiszteljen azoknak az elődöknek az emléke előtt, akik inkább megváltak hivatásuktól és vállalták ennek hátrányos következményeit, minthogy hivatásuk szabályait megszegjék - mondta.

Földváryné Kiss Réka, a NEB elnöke előadásában ismertette: a kutatási program 1956 arcai című részének célja, hogy bemutassa a forradalom és szabadságharc áldozatait, valamint érzékeltesse, mennyire különböző életutak, politikai meggyőződések jelentek meg a forradalomban.

A megtorlás arcai című projekt azokra fókuszál, akik ebben vállaltak szerepet, illetve azokra, akiknek volt bátorságuk, hogy nemet mondjanak a hatalomnak, ugyanis csak komoly tisztogatások után találta meg a pártvezetés azokat az ügyészeket és bírákat, akik hajlandóak voltak a megtorlásokban részt venni - tette hozzá a szakember.

A kutatások harmadik iránya a korszakot átfogó országos perkataszter elkészítése, ebből ugyanis többet, pontosabban lehetne megtudni például arról, hogy számos köztörvényesnek tűnő ügy, amelyben szó sem esett a forradalomról, miként válhatott mégis a megtorlás eszközévé - mondta a NEB elnöke.

FORRÁS: <http://inforadio.hu/hir/belfold/1956-emlekezes-es-emlekeztetes-768003>

Kitért arra: a kutatások jelenlegi állása szerint több mint 26 ezer embert marasztaltak el 1956 miatt. Mindennek feltárása csak széleskörű szakmai összefogással valósítható meg. A NEB ennek során együttműködik a Magyar Nemzeti Levéltárral, a Veritas Történetkutató Intézettel és a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívummal - közölte Földváryné Kiss Réka.

Zinner Tibor jogtörténész, a Veritas munkatársa elmondta, miután a Legfelsőbb Bíróság bírái 1989 nyarán lehetőséget kaptak arra, hogy személyi anyagaikat átnézhessék, ez az iratanyag igen hiányossá vált.

A szakember hangsúlyozta, hogy nem bűnbakokat keresnek, ugyanakkor álláspontja szerint az sem helyes, ha csak általában államvédelmiségről vagy vérbírákról beszélünk: meg kell nevezni, hogy ki hol, mikor konkrétan mire vállalkozott, illetve mondott nemet.

Hozzátette: nem felmentve a bírákat, ügyészeket, azért akkoriban nem a bíróságokon dőltek el az ügyek. Ráadásul az ügyvédek közül is volt olyan, aki egy perben, amikor a védencére életfogytiglant kért az ügyész, a védőbeszédében arról beszélt, hogy szerinte halált érdemelne.

Mikó Zsuzsanna, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója előadásában elmondta, a levéltárosok feladata a források feltárása, mintegy 300 ezer lajstromozott eljárás adatait rögzítik, az értékelés már a történészek dolga.

A szakember kifejtette: a túlerőben lévő hatalomnak azért volt szüksége a megtorlásban perekre, hogy a külföld előtt legitimálja eljárását, demonstrálja jogszerűségét. A magyar pártvezetés akkoriban kérte Moszkvát, hogy vetesse le az ENSZ napirendjéről a magyar ügyet, ám a szovjet elvtársak csak annyit mondtak: ez a magyarok problémája.

A főigazgató kiemelte, az egyes ügyekben nagyon sok múlt azon, hogy éppen ki, milyen ember járt el. Részben ennek a következménye, hogy hasonló ügyekben az ország egyik bíróságán halálra ítélték a vádlottat, másutt viszont csupán néhány év börtönt kapott.

Estók József nyugalmazott büntetés-végrehajtási dandártábornok előadásában szintén szóvá tette, hogy kutatásai során gyakran megcsonkított, hiányos, "kimazsolázott" iratokkal találkozott.

Elmondta: az 1950-es évek elején Magyarországon is meghonosított sztálini büntetőpolitikára jellemző módon az őrszobákban a következő felirat díszelgett: "Ne csak őrizd, gyűlöld is!" Különösen az ÁVH börtöneiben uralkodtak katasztrófális állapotok. A hozzátartozók pedig évekig semmiféle értesítést nem kaptak szeretteikről.

Polt Péter legfőbb ügyész felidézte: a testület örök dicsősége, hogy 1957 februárjában az egyik akkori pártvezető, Marosán György bírálta a vádhatóságot, mert voltak, akik felléptek a törvényesség érdekében.

"Egy ellenforradalom kellős közepén alkotmányos hasfájások ne jöjjenek elő! (...) Legyen vége az udvariaskodásnak! Ilyen ügyészek ne legyenek!" - dörögte az ügyészeknek Marosán.

A legfőbb ügyész a Biszku-ügyre célozva megjegyezte: a történelmet nemcsak feltárjuk, kutatjuk, hanem megéljük és néha írjuk is.

 [Meghallgatom a hanganyagot](#)

Kapcsolódó hanganyagok:

- **Darák Péter**
- **Zinner Tibor**
- **M. Kiss Sándor**